

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Валентина Радкевич¹

¹ доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України, директор Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-9233-5718>, e-mail: mrs.radkevich@gmail.com

Реферат:

Актуальність статті зумовлюється необхідністю обґрунтування основних тенденцій розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу для їх врахування у налагодженні в Україні партнерства держави, бізнесу, громадськості й професійної (професійно-технічної) освіти у підготовці кваліфікованих робітників відповідно до потреб ринку праці.

Мета: виявити та схарактеризувати основні тенденції розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу, з'ясувати можливості їх врахування у вітчизняній практиці в реалізації потенціалу партнерства у професійній (професійно-технічній) освіті України.

Методи: вивчення наукових джерел, законодавчих, нормативно-правових документів, емпіричних даних щодо розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу – для виявлення стану проблеми дослідження; теоретичний аналіз і синтез, узагальнення поглядів щодо досліджуваної проблеми – для визначення основних тенденцій розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання, формулювання висновків.

Результати: на основі аналізу сучасних законодавчих, нормативно-правових документів, наукових джерел, емпіричних даних визначено основні тенденції розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу, сформульовано пропозиції закладам професійної (професійно-технічної) освіти, приватним компаніям, підприємствам, державному сектору в розвитку сталого державно-приватного партнерства.

Висновки: виокремлено основні тенденції розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: мотивація розвитку партнерства ґрунтується на забезпеченні фінансових стимулів підготовки кваліфікованих фахівців для їх працевлаштування на ринку праці; державно-приватне партнерство регулюється федеральним і регіональним законодавством у сфері професійної освіти і навчання та реалізується на основі договірних відносин і співфінансування; ризики державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання пов'язані з питаннями забезпечення якості та відповідності професійних навичок вимогам ринку праці, що постійно змінюються; роль приватного сектора вища, ніж роль регулятора провайдера послуг у сфері професійної освіти і навчання, оскільки він має більшу заінтересованість у якості професійних навичок; приватний сектор умотивований вирішувати проблеми відповідності професійних навичок потребам ринку праці й ринкової конкуренції.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, професійна освіта і навчання, тенденції, договірні відносини, Європейський Союз.

Вступ. Запит суспільства та національної економіки, особливо у воєнний та повоєнний час, на висококваліфікованих і професійно мобільних фахівців актуалізує роль державно-приватного

партнерства (ДПП) як ефективного механізму залучення приватного капіталу у сферу вітчизняної професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) з метою модернізації її інфраструктури, професійних кваліфікацій, розроблення освітніх

програм, запровадження інноваційних форм і технологій професійного навчання здобувачів освіти та професійного розвитку педагогічних працівників, систем моніторингу якості підготовки випускників закладів П(ПТ)О до роботи і подальшого навчання (Радкевич, 2012).

ДПП як система договірних відносин між державними і приватними партнерами запроваджується для взаємовигідної співпраці на довгостроковій основі з метою досягнення соціального та економічного ефектів. Зокрема державним партнером договірних відносин в Україні є Кабінет Міністрів або інший уповноважений ним центральний/місцевий орган виконавчої влади, суб'єкт господарювання, що діє на основі державної форми власності, або виконавчий орган місцевого самоврядування, які виступають стороною договору, укладеного в рамках ДПП (Верховна Рада України, 2010). Приватним партнером є суб'єкт господарювання, котрий функціонує на основі приватної форми власності. Завдяки такій формі взаємодії держава має змогу залучати приватні компанії до реалізації проєктів ДПП. Тобто розділяти з приватним сектором відповідальність за обсяги капіталовкладень у розвиток сфери П(ПТ)О, які для бюджету країни в умовах воєнного стану самостійно забезпечити неможливо. Фінансування проєктів ДПП здійснюється за рахунок ресурсів приватних партнерів, державного та місцевого бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством (Верховна Рада, 2010). У той же час, приватні компанії, задіяні у виконанні таких проєктів, отримують державну підтримку шляхом надання державних і місцевих гарантій за рахунок коштів державного і місцевого бюджетів, доступу до інновацій у сфері освіти і науки.

Однією з ключових зовнішніх заінтересованих сторін ДПП є громадськість. Це можуть бути профспілки, агентства захисту прав споживачів, релігійні організації, професійні асоціації та інші неурядові громадські організації, що займаються питаннями соціального розвитку (Радкевич, 2022).

Розповсюдженим видом ДПП в Україні є: відкриття на базі закладів П(ПТ)О навчально-практичних центрів галузевого спрямування; формування регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих фахівців; опрацювання законодавчих і нормативно-правових документів; розроблення професійних і освітніх стандартів; випереджувальне оновлення змісту професійної освіти з урахуванням техніко-технологічних змін у галузях економіки; здійснення виробничого навчання і практики на робочих місцях (дуальне навчання);

організація стажування педагогічних працівників в умовах високотехнологічних виробництв; участь соціальних партнерів у державних кваліфікаційних комісіях, наглядових і регіональних радах професійної освіти, проведенні професійної орієнтації, розвитку наставництва на виробництві тощо (Радкевич, 2011). Досвід розвитку ДПП свідчить про ефективність партнерських відносин між державою і приватним бізнесом у залученні інвестиційних ресурсів для реалізації проєктів у сфері П(ПТ)О з метою задоволення потреб ринку праці у кваліфікованій робочій силі (Basyt et al., 2020). Водночас зумовлюється необхідність здійснення аналізу основних тенденцій розвитку ДПП у сфері професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу (ЄС) та імплементація прогресивних ідей у вітчизняну практику партнерства держави, бізнесу і громадськості у підготовці кваліфікованих фахівців відповідно до потреб ринку праці.

Джерела. Взаємодія вітчизняних державних і приватних партнерів на договірній основі регулюється Законами України «Про державно-приватне партнерство» (Верховна Рада України, 2010), «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» (Верховна Рада України, 2013), а також визначена її специфіка в Національній економічній стратегії на період до 2030 року (Кабінет Міністрів України, 2021), Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр. (2020), у Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року (Верховна Рада України, 2019). Державно-приватне партнерство у сфері П(ПТ)О також регулюється освітнім законодавством, а саме: Законом України «Про освіту» (Верховна Рада України, 2017), Законом України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (Верховна Рада України, 1998).

Цілі розвитку партнерства у сфері П(ПТ)О актуалізовано в завданнях Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року (Міністерство освіти і науки України, 2020). Зокрема завданням за напрямом «Реалізація проєктів ДПП» передбачено: створення навчально-практичних центрів за участі приватних партнерів, спільне фінансування закладів П(ПТ)О, залучення працівників з виробництва до викладання у закладах П(ПТ)О. А за напрямом «Залучення роботодавців, бізнес-партнерів, громадських об'єднань до впровадження інноваційних виробничих технологій, форм і методів здобуття П(ПТ)О, оцінювання результатів навчання здобувачів» – забезпечення стажування педагогічних працівників закладів П(ПТ)О на

виробництві та у сфері послуг в межах професійної діяльності, залучення роботодавців до розроблення / оновлення стандартів П(ПТ)О та освітніх програм, поширення практики здобуття П(ПТ)О за дуальною формою освіти. Концептуальні положення щодо модернізації П(ПТ)О на основі ДПП розкрито в концепціях: реалізації державної політики у сфері П(ПТ)О «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року (Кабінет Міністрів України, 2019); підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти (Кабінет Міністрів України, 2018) тощо.

У країнах ЄС взаємодія провайдерів послуг у сфері професійної освіти і навчання регулюється федеральним та регіональним законодавством, а також відображена в матеріалах Declaration of the European Ministers for Vocational Education and Training, and the European Commission, on enhanced European cooperation in vocational education and training (European Centre for the Development of Vocational Training, 2002), The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training (European Centre for the Development of Vocational Training, 2010), Rethinking Education: Investing in Skills for Better Socio-Economic Outcomes (European Centre for the Development of Vocational Training, 2012).

Мета – виявити та охарактеризувати основні тенденції розвитку ДПП у сфері професійної освіти і навчання в країнах ЄС, з'ясувати можливості їх врахування у вітчизняній практиці партнерства в професійній (професійно-технічній) освіті України.

Методи: вивчення наукових джерел, законодавчих, нормативно-правових документів, емпіричних даних щодо розвитку ДПП у сфері професійної освіти і навчання в країнах ЄС – для виявлення стану проблеми дослідження; теоретичний аналіз і синтез, узагальнення поглядів щодо досліджуваної проблеми – для визначення основних тенденцій розвитку ДПП у сфері професійної освіти і навчання, формулювання висновків.

Результати та обговорення. ДПП в країнах ЄС у сфері професійної освіти і навчання використовують для публічного надання державним сектором послуг з будівництва або модернізації освітньої інфраструктури, тоді як приватне партнерство відноситься до будь-яких ініціатив, пов'язаних з приватним або недержавним сектором. Сюди входять цивільні некомерційні організації й ті, що асоціюються з отриманням при-

бутку (Latham, 2006). Для останніх вони, як правило, є корпораціями, які мають ресурси та бажання взяти на себе соціальну відповідальність.

У широкому розумінні ДПП розглядають як форму взаємодії органів державної влади та бізнесу в соціальній і економічній сферах, незалежно від цілей, строків, процедур такої взаємодії. Наприклад, це можуть бути державні закупівлі, оренда, контракти для доставки товарів, надання послуг тощо. У вузькому розумінні ДПП трактують як механізм використання приватного капіталу за допомогою «людей бізнесу», які дають змогу розширити можливості державного сектора і приватних компаній через виділення додаткових коштів на інвестиції в розвиток інфраструктури та професійних навичок працівників підприємств і установ.

Партнерство використовується для діяльності, що потребує спільного визначення цілей, прийняття рішень та усвідомлення ризиків. Тобто ДПП зосереджується на спільній відповідальності як державного, так і приватного секторів за розвиток професійних навичок, обслуговування інфраструктури і надання різних послуг. З огляду на це, до ДПП зростає інтерес усіх урядів країн світу (Moore, 2005). Така форма партнерства була визнана у 1992 році на конференції ООН зі сталого розвитку навколишнього середовища – Саміті землі в Ріо.

Існує кілька способів класифікації керівних принципів розвитку ДПП, зокрема ті, що пов'язані з аналізом витрат і вигод, та ті, що пов'язані з управлінням проектами ДПП. З метою реалізації першого виду проектів ДПП розроблено математичну модель (Hart, 2003), що використовується для визначення переваг такого партнерства. Для виконання управлінських проектів ДПП Національна асоціація державних інформаційних директорів, запропонувала практикоорієнтовану модель, згідно з якою проекти ДПП у сфері професійної освіти і навчання реалізуються більш ефективно (NASKIO, 2006). Означена модель складається з восьми блоків, зміст яких передбачає: заінтересованість з боку керівництва; статутну основу для партнерів; безпосереднє залучення державного сектора; якісно розроблений план; ефективну комунікацію із заінтересованими сторонами; розширену можливість; успішність партнерів; чітко визначені процеси управління. Наприклад, корпорація Майкрософт у країнах ЄС на основі практикоорієнтованої моделі ДПП розвиває партнерські відносини з Міністерствами освіти, центральними і місцевими органами влади, іншими державними

і приватними організаціями, щоб дати можливість студентам і викладачам навчальних закладів реалізовувати весь свій потенціал у навчанні та викладанні на засадах цифрових технологій. Ініціатива Майкрософт складається з навчальних грантів, програм «Новий старт для комп'юторів» та програм ліцензування. Результатами цього партнерства є розроблення курикулуму для управління професійним розвитком педагогічного персоналу навчальних закладів з питань цифровізації освіти (Quah et al., 2010).

ДПП розглядають і як ефективний спосіб управління державними активами та надання певних послуг громадянам, установам, навчальним закладам тощо, тобто «інструментом сучасного державного управління» і способом зниження ризиків в інфраструктурних проєктах. За цих умов державний сектор повністю убезпечений від ризиків, пов'язаних з активами (включаючи проєктування, будівництво, експлуатацію інфраструктури) і стає покупцем продукту, тобто держава не платить, якщо послуга не надається, або надається з порушенням вимог і стандартів. У країнах ЄС від ДПП очікують більше, ніж від звичайного соціального партнерства, а саме: довгострокових відносин для знаходження нових рішень і досягнення спільної мети. За сучасних умов проєкти ДПП є ключовим засобом досягнення цілей сталого розвитку суспільства, економіки тощо. Дослідники вважають, що засоби реалізації цілей сталого розвитку охоплюють розповсюдження високих технологій, розвиток трудового потенціалу, якісну освіту, глобальне партнерство (Huang & Quibria, 2015). Найбільший вплив на цілі сталого розвитку здійснюється через реалізацію проєктів ДПП у сфері освіти й, зокрема, професійної освіти і навчання. Участь приватного партнера в освітніх проєктах дає змогу підвищити рівень працевлаштування випускників за здобутою професією, розширити проєктно-будівельні можливості шляхом будівництва енергоефективних навчальних закладів, упровадження інноваційних технологій в освітній процес. Адже розширений доступ до технологічних інновацій у рамках ДПП сприяє розвитку професійних навичок, розробленню нових освітніх курсів для навчання майбутніх фахівців, щоб відповідати динамічним техніко-технологічним змінам на виробництві.

Реальний внесок ДПП у досягнення цілей сталого розвитку впродовж наступних 15 років у країнах ЄС полягає у створенні цифрової платформи для використання своїх можливостей з

питань трансформації навколишнього середовища та побудови кращого світу, а також міжнародної інтеграції, прийняття спільних рішень, розширення партнерства у сфері професійної освіти і навчання, враховуючи приватний сектор і стратегії ресурсного забезпечення партнерства в країнах ЄС. Окрім того, забезпечується соціальна інтеграція з некомерційними партнерами, які займаються проблемами безробіття молоді, у тому числі, із числа мігрантів тощо. Реалізація проєктів ДПП у країнах ЄС дає змогу налагодити взаємодію між світом праці та провайдерами послуг у сфері професійної освіти і навчання за допомогою різних засобів: поєднання навчання в навчальному закладі та на виробництві (дуальна освіта); професійна орієнтація; участь роботодавців у розробленні професійних кваліфікацій, освітніх програм, навчальних планів і програм, стандартів оцінювання тощо. Такий вклад у розвиток професійних навичок особливо важливий у тих сферах економіки, де є потреба в кваліфікованих кадрах, особливо для недавно створених підприємств.

ДПП має значний потенціал для підвищення якості та доступності професійної освіти і навчання в умовах неформальної економіки. Мова йде про компанії, які працюють у неформальному секторі економіки і не входять до офіційних середовищ комунікації між державними навчальними закладами, установами та роботодавцями, де обговорюються освітні стратегії й інструменти, необхідні для розвитку партнерства. Неформальна економіка має негативний вплив з боку приватного сектора на використання державних засобів у рамках ДПП. Водночас є можливість заохочувати ДПП в неформальній економіці, де вони потенційно можуть здійснювати вплив на підвищення якості професійної освіти і навчання.

У країнах ЄС зростає інтерес до реалізації проєктів ДПП на місцевому рівні з ухилом на партнерство між окремими навчальними закладами і комерційними фірмами. Вони відіграють важливу роль у визначенні попиту місцевого ринку праці на професійні навички, щоб сформувати систему професійної освіти і навчання для задоволення цих потреб. Залучення провайдерів послуг у сфері професійної освіти і навчання, що мають досвід роботи в неформальному секторі економіки, сприяє зниженню ризиків, зумовлених проблемами забезпечення якості та працевлаштування випускників або фінансовими стимулами. У цьому контексті важливе значення

мають: мотивація учасників ДПП у розвитку високоякісних професійних навичок і працевлаштування, прозорі правові й фінансові умови, усвідомлення ризиків та інструменти щодо їх запобігання. Адже кожний партнер окремо не може досягти цього результату.

З огляду на це до тенденцій розвитку ДПП у сфері професійної освіти і навчання в країнах ЄС належать: по-перше, забезпечення розвитку мотивації учасників партнерства, спрямованого на підвищення кваліфікації та працевлаштування випускників, що є основою партнерства і виходить за рамки фінансових стимулів; по-друге, ДПП відкрито для нових членів; по-третє, партнерство може діяти лише в рамках Закону про професійну освіту і навчання та його формальної адміністративної основи – меморандуму; по-четверте, механізми співфінансування мають багато варіантів і часто поєднують у собі більше одного; по-п'яте, ризики у сфері розвитку професійних навичок пов'язані з питаннями відповідності змісту професійної освіти і навчання вимогам ринку праці, що постійно змінюються; по-шосте, ризики знижуються за рахунок забезпечення якості професійної освіти і навчання, механізмів моніторингу ринку праці і професійного потенціалу; по-сьоме, роль приватного партнера вища, ніж роль регулятора провайдера послуг у сфері професійної освіти і навчання, оскільки він більш заінтересований у розвитку професійної освіти і навчання; по-восьме, приватний сектор умотивований у забезпеченні якості професійних навичок, а, отже, й вирішувати проблеми їх відповідності потребам ринку праці та ринкової конкуренції.

Для того, щоб ДПП було ефективним, різні сторони партнерства визначають цілісну перспективу щодо розроблення та реалізації проектної ініціативи. Зазначимо, що такий підхід спрацює тільки в тому разі, якщо всі партнери добре розуміють соціокультурні контексти професійної освіти і навчання або право власності заінтересованих сторін. Щоб уникнути непорозумінь, партнери ДПП ведуть перемовини й визначають підзвітність проекту або програм перед їх основними заінтересованими сторонами. Іншим важливим виміром ДПП є стійка здатність інновацій – тобто здатність інновацій зберігатися з часом у навчальних закладах. Тому для ДПП ефективними є підзвітність та сталий розвиток як два основні питання, що обговорюються та вирішуються між партнерами урядів багатьох країн світу.

Більшість проектів ДПП сприяють прискоренню проведення освітніх реформ з урахуванням швидкого технологічного прогресу, що характеризується розширенням цифровізації та подальшої дезадаптації молоді з нижчих соціально-економічних рівнів. Така форма партнерства є ефективною за умов: забезпечення цілісного підходу до управління проектами ДПП або інновацією; врахування контексту імплементації, впровадження інновацій, визначення спільної власності всіх заінтересованих сторін проекту ДПП чи інновацій тощо. Відповідно до змісту своєї діяльності, ДПП є відкритими та напіввідкритими для нових партнерів у країнах з масштабними й інтегрованими структурами партнерства (Австрія, Бельгія, Франція, Італія, Нідерланди, Норвегія, Швеція). Наприклад, дуальна система навчання в Німеччині є прикладом соціального партнерства в контексті навчання на ринку праці, яке ґрунтується на традиціях політичних ініціатив, співпраці та зміцненні довіри. Там, де партнерство у сфері професійної освіти і навчання знаходиться на стадії формування, а ролі ще чітко не визначені між приватним сектором, що заявляє про наявні потреби у професійних навичках і провайдерами освітніх послуг, які розробляють освітні програми, партнери ДПП ініціюють інновації, а саме: навчання впродовж усього життя. Це приводить до спільного управління навчальними закладами, або участі компаній у реалізації завдань щодо розвитку професійних навичок у відповідних галузях економіки.

Згідно з гіпотезами, деякі ДПП сприяють розвитку системи професійної освіти і навчання, вдосконалюючи існуючі освітні структури. Для цього взаємодія між учасниками ДПП має бути динамічною, враховувати участь у розробленні освітніх програм. Залежно від якості взаємодії учасників ДПП регулюється і якість результатів навчання. ДПП у сфері професійної освіти і навчання в країнах ЄС розглядають також як відповідь на зростаючу диспропорцію між попитом і пропозицією кваліфікованої робочої сили на ринку праці. Цей феномен є механізмом координації дій та розподілу обов'язків і відповідальності між державними та приватними заінтересованими сторонами за формулювання, розроблення, фінансування, управління або підтримку участі в спільних проектах у сфері професійної освіти і навчання. Такі проекти ДПП передбачають впровадження інновацій у практику розвитку професійних навичок, щоб залишатися на сучасному рівні, розширення можливостей співробітництва у збиранні інформації про ринок праці,

мобілізацію ресурсів та організацію спільних дій у сфері професійної освіти і навчання.

ДПП активізувало дискусію щодо вдосконалення управління у сфері професійної освіти і навчання, особливо коли компанії відчувають нестачу у випускниках навчальних закладів професійних навичок, а державний сектор немає ресурсів для фінансування програм професійної освіти і навчання. За таких умов може запроваджуватися ДПП, орієнтоване на результат, що в різних формах і видах вписується у парадигму нового державного управління. У політиці професійної освіти і навчання країн ЄС такі результати виявляються в якісних професійних навичках, корисних не тільки для окремих студентів, але й для компаній і суспільства в цілому. Це підвищує цінність спільних дій заінтересованих сторін ДПП, рівень довіри між державними та приватними партнерами за інвестування в розвиток професійної освіти і навчання, сприяє налагодженню зв'язків навчальних закладів із підприємствами тощо.

Висновки. Отже, запровадження ДПП у сфері професійної освіти і навчання в країнах ЄС дає змогу багатьом урядам забезпечити модернізацію освітньої інфраструктури, доступ навчальних закладів до високотехнологічного обладнання, техніки, інноваційних виробничих технологій тощо. Водночас у країнах, що розвиваються, реалізація проектів ДПП залежить від повного або часткового державного фінансування, а також використання приватного капіталу для досягнення освітніх цілей державного сектора. Однак державне фінансування не несе значних витрат у проектах ДПП. Це дає змогу державному сектору одночасно брати участь у багатьох інфраструктурних проектах або розв'язувати важливі соціальні проблеми.

Економічно розвинені країни ЄС переважно мають невелику частку державного фінансування проектів ДПП і повністю покладаються на приватних партнерів. Основні переваги участі приватних партнерів у проектах ДПП у сфері професійної освіти і навчання полягають у швидкому та ефективному прийнятті рішень, здатності до впровадження інновацій. До сильних сторін діяльності державних партнерів відносять відповідальність та політичні повноваження, здатність вести перемовини й надавати фінан-

сово-економічні переваги приватним компаніям. Їхня участь у проектах ДПП підтримується державним сектором на політичному, правовому та фінансовому рівнях. Результат об'єднання державних і приватних ресурсів сприяє реалізації ефективних бізнес-рішень у модернізації матеріально-технічної бази навчальних закладів, скороченню часу на прийняття рішень, спрямованих на забезпечення якості професійної освіти і навчання.

Досвід розвитку ДПП в країнах ЄС у сфері професійної освіти і навчання є значущим для впровадження у практику партнерства закладів П(ПТ)О та суб'єктів господарювання України. Зокрема, державному сектору важливо брати участь у будівництві, модернізації освітньої інфраструктури, формуванні системи забезпечення якості; сприяти розвитку професійних навичок та працевлаштуванню випускників закладів освіти, здійсненню наукових досліджень, розвитку соціального партнерства та взаємодії з представниками громадськості тощо. Приватним компаніям доцільно: інвестувати у високотехнологічне обладнання, техніку, технології навчання; брати участь у розробленні професійних стандартів, освітніх програм, комплексів навчально-методичного забезпечення з урахуванням динамічних техніко-технологічних змін у галузях економіки; сприяти оцінюванню результатів навчання шляхом моніторингу та документування навчальних досягнень. Закладам П(ПТ)О пропонується спільно з партнерами: забезпечувати професійне навчання на робочому місці (дуальне навчання), випереджувально оновлювати зміст професійної освіти; впроваджувати сучасні форми і технології навчання; сприяти підвищенню професіоналізму педагогічного персоналу і наставників із підприємств тощо.

У реалізації проектів ДПП у сфері П(ПТ)О в Україні цінним є досвід діяльності міжнародних організацій, зокрема Міжнародної організації праці, ЮНЕСКО, Європейського фонду освіти, а також допомога інвестиційних банків розвитку, донорських агентств тощо. Вони заохочують участь педагогічних колективів закладів П(ПТ)О в міжнародних проектах, відкритті центрів професійної досконалості, навчанні учасників ДПП з питань управління професійною освітою, орієнтованих на досягнення цілей сталого розвитку суспільства та економіки тощо.

Список посилань

- Bazyl, L., Radkevych, O., Radkevych, V., & Orlov, V., (2020). Interdisciplinary approach to the economic-legal socialization of specialists in modern labor market. *Utopia y Praxis Latinoamericana*. 25, (6) 208–218. <https://produccioncientificaluz.org/index.php/utopia/article/view/33523>
- European Centre for the Development of Vocational Training. (2002, November). *Declaration of the European Ministers of Vocational Education and Training, and the European Commission, convened in Copenhagen on 29 and 30 November 2002, on enhanced European cooperation in vocational education and training “The Copenhagen Declaration”*. https://www.cedefop.europa.eu/files/copenhagen_declaration_en.pdf
- European Centre for the Development of Vocational Training. (2010, December). *The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020*. https://www.cedefop.europa.eu/files/bruges_en.pdf
- European Centre for the Development of Vocational Training. (2012, November). *Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes*. <https://www.cedefop.europa.eu/en/content/rethinking-education-investing-skills-better-socio-economic-outcomes>
- Hart, O. E. (2003). Incomplete contracts and public ownership: Remarks, and an application to public-private partnerships. *Economic Journal*, 113, 69-76.
- Huang, Y., & Quibria, M. G. (2015, August). The global partnership for sustainable development. *Natural Resources Forum*, 39(3-4), 157-174.
- Latham, M. (2006). Private, public partnerships: Fact of fiction – what is the score? (Electronic Version). <http://www.cfbt.com/pdf/Michael%20Latham%20Paper%20PPPs%20Fact%20or%20Fiction.pdf>
- Moore, M. H. (2005). Creating public value through private/public partnerships. <http://www.unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/CLAD/clad0052203.pdf>
- NASCIO (National Association of State Chief Information Officers). (2006). *Keys to Collaboration: Building Effective Public Private Partnerships*.
- Quah, V., Lim, C. P., & Brook, C. (2010). Public-private partnerships for educational reform. In *International Encyclopedia of Education*. Elsevier Ltd. 73-80.
- Верховна Рада України. (1998, Лютий). *Про професійну (професійно-технічну) освіту*. Відомості Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>
- Верховна Рада України. (2010, Червень). *Про державно-приватне партнерство*. Відомості Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
- Верховна Рада України. (2013, Квітень). *Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності*. Відомості Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17>
- Верховна Рада України. (2018, Вересень). *Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти*. Відомості Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text>
- Верховна Рада України. (2019, Вересень). *Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року*. Відомості Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
- Закон України «Про освіту» (2017, Вересень).. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- Урядовий портал. (2019, Червень). Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року. Відомості Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>
- Урядовий портал. (2020, Серпень). *Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки*. Відомості Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
- Урядовий портал. (2021, Серпень). *Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року*. Постанова Кабінету Міністрів України. <https://www.kmu.gov.ua/npras/prozatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>
- Міністерство освіти і науки України. (2020, Грудень). *Стратегія розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року*. Рішення колегії Міністерства освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/kolegiya-ministerstva/2020/12/Projekt%20Stratehiyi%20rozvytku%20proftekhosvity%20do%202023.pdf>

Радкевич В. (2011). Науково-методичні основи модернізації змісту професійної освіти і навчання. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*, 1, 57-68. <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/463/438>

Радкевич В. (2012). Проблеми професійного навчання кваліфікованих робітників для потреб інноваційної економіки. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*, 3, 5-10. <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/439/391>

Радкевич, О. (2022). Сторони в державно-приватному партнерстві. *Інноваційна професійна освіта*, 1(2), 214-217. <https://doi.org/10.32835/2786-619X.2022.2.214-217>

Переклад і транслітерація

Bazyl, L., Radkevych, O., Radkevych, V., & Orlov, V., (2020). Interdisciplinary approach to the economic-legal socialization of specialists in modern labor market. *Utopia y Praxis Latinoamericana*, 25, (6) 208–218. <https://produccioncientificaluz.org/index.php/utopia/article/view/33523>, [in English].

European Centre for the Development of Vocational Training. (2002, November). *Declaration of the European Ministers of Vocational Education and Training, and the European Commission, convened in Copenhagen on 29 and 30 November 2002, on enhanced European cooperation in vocational education and training "The Copenhagen Declaration"*. https://www.cedefop.europa.eu/files/copenahagen_declaration_en.pdf, [in English].

European Centre for the Development of Vocational Training. (2010, December). *The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020*. https://www.cedefop.europa.eu/files/bruges_en.pdf, [in English].

European Centre for the Development of Vocational Training. (2012, November). *Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes*. <https://www.cedefop.europa.eu/en/content/rethinking-education-investing-skills-better-socio-economic-outcomes>, [in English].

Hart, O. E. (2003). Incomplete contracts and public ownership: Remarks, and an application to public-private partnerships. *Economic Journal*, 113, 69-76, [in English].

Huang, Y., & Quibria, M. G. (2015, August). The global partnership for sustainable development. *Natural Resources Forum*, 39 (3-4), 157-174, [in English].

Latham, M. (2006). *Private, public partnerships: Fact of fiction – what is the score?* <http://www.cfbt.com/pdf/Michael%20Latham%20Paper%20PPPs%20Fact%20or%20Fiction.pdf>, [in English].

Moore, M. H. (2005). *Creating public value through private/public partnerships*. <http://www.unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/CLAD/clad0052203.pdf>, [in English].

NASCIO (National Association of State Chief Information Officers). (2006). *Keys to Collaboration: Building Effective Public Private Partnerships*, [in English].

Quah, V., Lim, C. P., & Brook, C. (2010). Public-private partnerships for educational reform. *International Encyclopedia of Education. Elsevier Ltd*, 73-80, [in English].

Verkhovna Rada Ukrainy. (1998, Liutyi). *Pro profesiinu (profesiino-tekhnicnu) osvitu. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>, [in Ukrainian].

Verkhovna Rada Ukrainy. (2010, Cherven). *Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>, [in Ukrainian].

Verkhovna Rada Ukrainy [Verkhovna Rada of Ukraine]. (2013, Kviten). *Pro orhanizatsii robotodavtsiv, yikh obiednannia, prava i harantii yikh diialnosti [The concept of training specialists according to the dual form of obtaining education]*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17>, [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On Education»] (2017, September). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>, [in Ukrainian].

Verkhovna Rada Ukrainy [Verkhovna Rada of Ukraine]. (2018, Veresen). *Kontseptsiia pidhotovky fakhivtsiv za dualnoiu formoiu zdobuttia osvity [The concept of training specialists according to the dual form of obtaining education]*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text>, [in Ukrainian].

Verkhovna Rada Ukrainy [Verkhovna Rada of Ukraine]. (2019, Veresen). *Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku [About the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030]*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>, [in Ukrainian].

Uriadovi portal [Government portal]. (2019, Cherven). *Kontseptsiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi profesiinoyi (profesiino-tekhnicnoy) osvity "Suchasna profesiina (profesiino-tekhnicna) osvita" na period do 2027 roku [Concept of implementation of state policy in the field of professional (professional and technical) education "Modern professional (professional and technical) education" for the period until 2027]*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>, [in Ukrainian].

Uriadovyi portal [Government portal]. (2020, Serpen). *Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na 2021- 2027 roky [State strategy of regional development for 2021-2027]*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>, [in Ukrainian].

Uriadovyi portal [Government portal]. (2021, Serpen). *Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ekonomichnoi stratehii na period do 2030 roku [On the approval of the National Economic Strategy for the period until 2030]*. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>, [in Ukrainian].

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [Ministry of Education and Science of Ukraine]. (2020, Hruden). *Stratehiia rozvytku profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity na period do 2023 roku [Strategy for the development of professional (vocational and technical) education for the period until 2023]*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/kolegiya-ministerstva/2020/12/Proyekt%20Stratehiyi%20rozvytku%20proftekhosvity%20do%202023.pdf>, [in Ukrainian].

Radkevych V. (2011). Naukovo-metodychni osnovy modernizatsii zmistu profesiinoi osvity i navchannia [Scientific-methodological grounds of vocational education and training content modernization]. *Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika [Scientific herald of the Institute of vocational education and training of NAES of Ukraine. Professional Pedagogy]*, 1, 57-68. <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/463/438>, [in Ukrainian].

Radkevych V. (2012). Problemy profesiinoho navchannia kvalifikovanykh robitnykiv dlia potreb innovatsiinoi ekonomiky [Problems of skilled workers' vocational training for the needs of innovation economy]. *Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika [Scientific herald of the Institute of vocational education and training of NAES of Ukraine. Professional Pedagogy]*, 3, 5-10. <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/439/391>, [in Ukrainian].

Radkevych, O. (2022). Storony v derzhavno-pryvatnomu partnerstvi [Ensuring innovative development of vocational education of Ukraine]. *Innovatsiina profesiina osvita [Innovative professional education]*, 1(2), 214-217. <https://doi.org/10.32835/2786-619X.2022.2.214-217>, [in Ukrainian].

THE DEVELOPMENT TRENDS FOR THE PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE SPHERE OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING IN THE EUROPEAN UNION COUNTRIES

Valentyna Radkevych ¹

¹ Doctor of Pedagogical Sciences, Full Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, Director of the Institute of vocational education and training of the National academy of educational sciences of Ukraine, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-9233-5718>, e-mail: mrs.radkevich@gmail.com

Abstract

The actuality of the article was determined by the need to substantiate the main trends in the development of the public-private partnership in the field of vocational education and training in the European Union countries. The trends had to be considered in the establishment of a partnership between the government, business, the public and vocational (vocational and technical) education in Ukraine for the training of qualified workers according to the needs of labour market.

The goal was to identify and characterize the main trends in the development of the public-private partnership in the field of vocational education and training in the European Union countries, to ascertain the possibilities of considering them in domestic practice while realizing the potential of partnership in Ukrainian vocational (vocational and technical) education.

The methods included the study of scientific sources, legislative, regulatory and legal documents, empirical data on the development of the public-private partnership in the field of vocational education and training in the countries of the European Union to identify the state of the research problem. Theoretical analysis and synthesis, generalization of views on the investigated problem were used to determine the main trends in the development of the public-private partnership in the field of vocational education and training as well as for the formulation of conclusions.

The results were based on the analysis of the latest legislative, regulatory and legal documents, scientific sources and empirical data, which allowed to determine the main trends in the development of the public-private partnership in the field of vocational education and training in the European Union countries. The proposals for institutions of vocational (vocational and technical) education, private companies, enterprises, the public sector in the development of sustainable public-private partnership were formulated.

Conclusions. The main trends in the development of the public-private partnership in the field of vocational education and training in the European Union were highlighted. Firstly, the motivation for the development of the partnership was based on financial incentives for the training of qualified specialists and their further successful employment. Secondly, the public-private partnership was regulated by federal and regional legislation in the field of vocational education and training and was implemented on the basis of contractual relations and co-financing. Thirdly, the risks of the public-private partnership in the field of vocational education and training were related to issues of quality assurance and compliance of professional skills with the ever-changing requirements of the labour market. Fourthly, the role of the private sector was higher than the role of the regulator of the service provider in the field of vocational education and training, as the private sector had a greater interest in the quality of professional skills. Finally, the private sector was motivated to solve the problems that concern the professional skills compliance to the needs of the labour market and market competition.

Keywords: *public-private partnership, vocational education and training, trends, contractual relations, European Union.*

Стаття надійшла до редакції: 02.09.2022

Прийнято до публікації: 08.10.2022